

QK. 534, 222

B. m. T.

II d
82

DE
ELEGANTIA
DICTIONIS POETICAE

(2)

IN
MEMBRIS HUMANIS
AFFECTVVM LOCO POSITIS

COMMENTATIO SECVNDA

QVAM

PRAESIDE

CHRISTIANO GOTTLIEB
CLVGIO

LL. AA. M

D. IIII. DECEMBR. 1766
IN AUDITORIO MAIORI

DEFENDET

SAMVEL FRIDERICVS PEZOLDVS
GVBENA-LVSATVS

HVMANIORVM LITERARVM ET S. THEOLOGIAE CVLTOR

VITEBERGAE
LITERIS TZSCHIDRICHIANIS

DE

ELLEGANTIA
DICTIONIS POETICAE

IN

MEMBRIS HUMANIS
AFFECTIVM LOCO POSITIS

COMMENTATIO SECUNDA

FRASIDE

CHRISTIANO GOTTLIEB
GLUGIO

MDCCCLXXII

IN AUSTRIAE IMPERIO
MAGISTRO

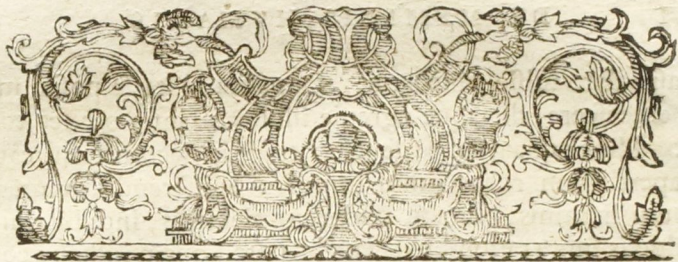
SAMUEL FRIDERICUS TENOLDVS

FRUNDTENBURGII

VITTEBERGAE

LITERIS FRIDERICI BRUCHMANNII

SECTIONIS PRIMAE

DE CAPIT E
MEMBRVM PRIMVM

DE
CAPITE GENERATIM

§. VIII

Caput in pudoris affectu a Graecis atque Latinis ve-
laminibus inuolutum fuisse, §. VI. VII. genera-
lioribus partim argumentis a priori, e natura
scilicet huius affectus, et ritu in nuptialibus sa-
crisque peragendis usitato, specialioribus partim, ab exem-
plis et a posteriori desumptis, ea, qua fieri potuit, breuitate
demonstratum iui, eo quidem consilio, quo facilius constet,
scriptores profae atque poetas *in capite aperto, pudoris loco*
posito, ab elegantia in dicendo alienos non fuisse. Iplis enim,
hac metonymia effecti et adiuncti, iucunda naturam pudore
suffusorum exponendi, ad veterumque ritus spectandi,

*Caput Oper-
tum pudoris
loco poni e Ca-
pite Aperto,
omnem pudore
rem remouen-
te, demonstra-
tur.*

D

occa-

occafio data fuiſſe videbatur. Opoſita iuxta ſe poſita magis eluceſcere, dictaque egregie illuſtrare, inter omnes conſtat. Hinc, quam antea ſeorſim tradere decreueram, capitis apertionem rebus ſimul immiſcui edifferendis, tanquam ſignum hominis, omnem pudorem eierantis, indubitatum. Adductis ſupra rationibus et ea addi poteſt, quam itidem a contrario, *capite ſcilicet aperto et denudato, ſingularis fiducia animique conſtantis indice atque effectu*, petendam duco, quamque Tertullianus, excellens ille ſeculi ſecundi ſcriptor, in libello, digno, qui ſaepius chriſtianorum manibus teratur, in *Apologetico* ſcilicet, quippe cui tanta ineſt argumenti grauitas, tantaque elocutionis vis, ut nihil ſublimius, perfectius nihil, ab iſto tempore expectari potuiſſe Scaliger iudicet, egregie illuſtrat. Id enim cap. XXX. agens, ut, cui Deo pro ſalute imperatoris ſupplicent chriſtiani, et, quo animo, fiducia ſcilicet pleno, innocente, nec criminum conſcio, imo, qua ratione quibusque modis, preces fundant, doceat, ita rem eloquitur: „*illuc ad coelum ſurſum ſuſpicientes, chriſtiani, manibus expaſis, quia innocuis, CAPITE NVDO, QVIA NON ERVBESCIMVS --- oramus.* *) E quibus Tertulliani verbis Caput Opertum pro pudoris ſigno habitum fuiſſe, non immerito licet ſuſpicari. Quibus vero caput velauerint gentiles in pudore veſtibus, neque tanti eſt, ut ſtudioſe discernatur, neque, ut inueſtigetur, huius loci. Nihil enim refert, fueritne pallium, an lacerna, flammeum, an praetexta: nihil ad nos, num ſuffibulum, an cucullus, mitella, an rica, quod veli genus a ricu, quo mulieres romanae ſacriſcantes, caput obtegere conſueuerunt, nimis ſubtiliter, nimis anxie, mea quidem ſententia,

*) p. 274. 275. editionis Hauercampi *Lugd. Bat.* 1718.

tentia, deriuasse Varro legitur; an sexcenta tandem alia vestium genera, quarum nomina iure sileo, tegumento inferuerint, parum curo. Plerarumque fere in variis affectibus apud poetas fit mentio. Sic apud Horatium *Satir.* II, 7. 55. homo nobilis, a iudice in vilem feruum mutatus, proiectis, insignibus, annulo equestri, romano habitu, prodire fingitur,

Odoratum caput obscurante LACERNA.

Apud Iuuenalem vero *Satir.* VIII, 145. canitur,

— — nocturnus adulter,

Tempora Santonica velasse adoperta CVCVLLO.

Pallium, quod capiti iniectum fuerit, memorat Plautus, in Epidico; apud alios nominantur vestes aliae. Quae quum ita sint, ii facillime, ut iudico, ex omnibus se expedient, qui in pudore minus praeuiso, quicquid ad manus fuerat, affectui huic dicunt inferuisse. Quibus quidem eo lubentius accedo, quo minus propositum mihi est, omnem velandi ritum rationemque uberius persequi. Plura tamen qui nosse cupit, praeter eos, quos supra citatos reperiet, Mallinkrottum consulat in *Expositione capitis, apud veteres velati*. Restat, ut ad populos Orientis me conferam, eorundemque ritum caput velandi breuibus attingam; quo id effecturum me esse credo, ut clariora quaedam reddantur loca, in quibus Caput Opertum ad indicandum pudoris affectum positum esse, iudicari potest.

§. VIII

Iudaeorum ritus, quo in sacris velato incedebant capite, hic iterum, inquis, in censum veniet. Quid inde? Sunt, qui quod morale, ut vulgo audit, ritui huic inest, rationemque eius

*Iudaei sacra
peragebant ca-
pite operto.
Huius ritus
ratio pudor est.*

constituit, praeter reuerentiam, atque obedientiam, summo Numini debitam, in pudore, e commissorum peccatorum recordatione orto, quaerendum esse putent; nec inepte id fit, neque omni destituuntur fundamento: Habent potius, sibi consentientem, testem fide dignum, doctissimum illum Britannum, Lightfootum, cuius verba in Horis Ebraic. ad I. Cor. XI. T. II. Opp. p. 906. 907. bis repetita, sic fluunt: „*voluerunt Iudaei hoc ritu demonstrare, reuerentes se esse, et coram Deo pudefactos, atque indignos, qui aperta in eum respiciant facie.*„ Nec, fingere haec doctorem Cantabrigiensem, tibi persuadeas. Addit ille potius pro sua, in ritibus Iudaeorum inuestigandis, e librisque Rabbiorum, lectu sat molestis, nec multum lectori afferentibus iucunditatis, enucleandis, mire adhibita opera, varios Talmudis tractatus, eorumque glossatores, e quibus duplicem hanc capitis velati rationem deducit, quorum tamen verba hic repetere nolo.

§. X

Foeminae vero in plateis capite incedunt operto. Huius ritus ratio pudor est.

Scimus deinde, non nisi mares in sacris usos esse velamento capitis, foeminas contra, quum sacris interessent, sua amouisse velamina, nudasque exposuisse facies, siue, quod seclusae a maribus sedebant, ut Lightfootus colligit, gestaque in synagogis audire quidem et percipere, ipsae tamen haud conspici, poterant, siue, quod alia suberat causa. Longe tamen aliter extra templum atque synagogas rem se habuisse legimus. Viri scilicet, ut apud ceteras gentes, fere omnes, moris erat, relecto, foeminae velato, capite plerumque in plateis incessisse dicuntur. Marium interim velationem sicut ab ipsis Ebraeorum magistris pudori tribui demonstraui, ita huius quoque ritus rationem in pudore ab

ab ipsis quaesitam esse, reperi. Sic Drusius *Prouerbio- rum* *) class. II. libr. IV. pr. 68. quod, *caput velare*, inscribitur, *erat*, inquit, capitis opertus *signum subiectionis et argumentum pudoris*, idque ut probet, ad librum Musar, cuius crebra fit, in libris ab ipso editis, mentio, prouocat, ubi haec verba leguntur c. VI. „*quare vir habet caput apertum* „*et mulier velatum? dixit ei simile de homine, qui, cum rem tur-* „*pem et pudendam facit, caput suum operit ac tegit: sic mulier* „*quandoquidem peccauit, et propter ipsam peccauit etiam Adam,* „*qui mortem intulit in uniuersum mundum, ideo incedit capite* „*recto atque velato.*“ Quam rationem licet longius petitam esse sciam, a populo tamen Iudaico non alienam puto.

§. XI

Missis ritus rationibus ad exempla propero, quae, ab homi-
 ne pudore affecto, praecipue caput velamine obductum
 fuisse, euincunt. En Rebecam suo id exemplo comprobantem.
 Hanc viso sponso, obuiam ipsi eunte, de camelo descendisse,
 tenuique vestimento caput obuelasse, scriptor facer refert. Ita
 enim verba fluunt: Gen. XXIV, 64. 65. ותשא רבקה את-עניה
 ותרא את-יוצחק ותפל מעל הגמל: ותאמר אל-העבר
 סי-האיש הלזה החלף בשרה לקראתנו ויאמר העבר
 : Rebecca quum vide-
 ret Isaacum, celerrime de camelo desiliebat. Interrogauerat enim
 seruum, (sic cum Vatablo haec verba, ob meliorem nexus
 perspicentiam, transferre placet. Tempora enim atque
 particulas apud Ebraeos longe diuersissimis gaudere notio-
 nibus

Capite operto
 pudorem in-
 nuuit scriptor
 facer Genes.
 XXIII, 64.
 65.

*) Vide Criticorum Sacrorum Tomum VI. editionis secundae, quae
 Gürderi cura prodiit, *Francof. ad Moen.* 1696. p. 1811.

nibus inter omnes constat, huius linguae peritos.) *quisnam vir ille est, qui per campum nobis obuiam venit? qui responderat, ille est dominus meus. Tunc apprehenso pallio se obuolabat. Quod quin praeter animi subiunctionem ingenuo cuidam tribuendum fit pudori, dubitatione fere caret. Consentit quoque Lutherus in Commentario ad Genesin.*

§. XII

*Explicatio
Marc. XXIV,
72. vindicatur.*

Eundem innuit affectum Marcus c. XIV, 72. ubi Petrum, de peccatis in abnegando seruatore commissis vehementer dolentem, rubicundoque, ob praesentiam magistri ipsum intuentis, pudore suffusum, capite operto largas effudisse lacrimas narrat. „επιβαλὼν, inquit, ἔκλαιε, quod ita latine reddendum esse mihi persuasi: *inuoluit se vestimento, atque fleuit.* Hanc, quam attuli, satis stabiliuit verborum interpretationem Salmasius de foenore Trapezitico, ut in hunc locum amplius commentari merito superuacaneum putem. Vnicum, omnibus caeteris missis, monebo, eo quidem consilio, ut iis obuiam eatur, qui repugnare hanc interpretationem Matthaeo atque Lucae, vocem ἐξελθῶν pro ἐπιβαλὼν Marci adhibentibus, clamitant, ideoque ambas ἐπιβάλλειν et ἐξέρχεται voces unum eundemque significatum habere debere, contendunt. Mirum in modum isti se torquent, ut e voce ἐπιβάλλειν notionem: *se proripiendi, seu exeundi,* extorqueant, aperta alias ne adsit repugnantia, timentes. Quod tamen timeant, nec est, neque opus, ut voci ἐπιβάλλειν significatum tribuant, quem nunquam habuit, ni velint, nimiam, in afferendis profanorum scriptorum locis, vastae lectionis speciem affectare. Nulla adest repugnantia in his locis, quae, quoniam de uno eodemque facto, lacrimis scilicet Petri, agunt
nec

nec tamen de iisdem, quae circumstant, rebus, semi-parallelâ appellare lubet. Non tollit hic sacer scriptor, quod ille ponit. Veritati potius utrumque, tum illud, quod Marcus, tum hoc, quod praeter Matthaeum Lucas memorat, quam conuenientissimum esse, rei natura docet. Caput primum, Marco narrante, obuoluit Petrus veste, iis, ut probabile sit, ex causis, ne seruator ipsum amplius videat, nec, qui aderant lictores, ruborem faciei animaduertant, deinde statim pedem mouet, et exit, notantibus id Matthaeo Lucaque, quo tutius suus lacrimis detur locus, largissime effundendis. Tunc enim non lacrimandum, sed plorandum erat, ut Senecae monitum inuertam.*) Silet ergo Marcus exitum, quem reliqui narrant, mentionem vero iniicit capitis velati, quod apud istos non legitur; quam differentiam diligens librorum sacrorum lector minime mirabitur, quum in narratione euangelica haud raro accidat, ut suppleat hic, quod consulto omisisse alter videbatur, indeque mirus enascatur consensus. Causas quoque si consideramus, quae pudorem gignunt, omnes in Petrum egregie quadrant, crimen commissum, vultus conscius, quem, vel Seneca teste, pudor ferus tegit, praesentia magistri, qui crimen nouerat, ipse tandem, quem nouimus, infirmus Petri animus. Verbum vero *ἐπιβάλλειν*, omiſſa *καλύμματος, ἱματίου, ἐδίττος*, voce, hac occurrere notione vel Lambertus Bos fatiſ eicit. Populos ergo Orientis in pudore non modo caput velasse, sed scriptores quoque sacros caput opertum pudoris loco posuisse, et solos affectuum effectus externos commemorasse, internarum animi commotionum ne verbo quidem mentionem facientes, constat.

§. XIII

*) Epistol. L X I I.

§. XIII

Huius rei ratio.

Poetis id quam maxime familiare esse supra §. I. p. 2. dixi, quippe qui, licet nonnunquam vasta rerum dicendarum copia utantur, imo leuiores quoque, quae ad rei cardinem nihil proxime faciunt, tradant, tot tamen singulis vocibus annectunt notiones, ut multa adhuc paucis dixisse, et breuitatis quam maxime studiosi fuisse, putandi sint. Pro pudore ergo caput opertum quoque ponere solere sacros historiographos, non miror. Sola facta, quae in sensus incurunt, quo capitis velatio pertinet, referre, internas non raro actiones, v. c. pudorem, silere, breuitas flagitat, quam amant, non inelegans. Vnicum afferamus exemplum. Perpendamus, quam breuis sit in crimine primorum hominum describendo, scriptor facer: vidit Eua, inquit, arborem, oculis gratam, decerpit de fructu eiusdem, dedit praeterea viro, qui et ipse comedit. Solam actionem externam memoratam audio, malos animi motus, externorum causas occultas atque pestiferas, ab interprete addendas, superbiam nempe, incredulitatem, nimium sui amorem, inobedientiam, alias, silentio pressas animaduerto. Idem ergo, in membris humanis affectuum loco positus, obuenire, quem male habebit? Hoc certe cum pictoribus commune habent, qui internos motus actionibus externis indicant.

§. XIII

*Caput Aper-
tum pro Im-
pudentia po-
nitur.*

Apod graecos scriptores, ut supra monui p. XXIV. quicquid sceleris impudenter, sine rubore atque verecundia, peragebatur, *capite nudo* perpetratum fuisse dicebatur. Eodem modo impudentiam hominum, omnem honestatem ac morum modestiam, aliorumque praesentiam fusque deque habentium, indicasse populos Orientis non sine ratione opinor.

opinor. Egregie saltem id comprobat Chaldaica bibliorum tralatio. Quae enim Numer. XV, 30. de peccato, voluntarie atque impudenter commisso, mortis poena vindicando, legitur lex Iouae, -- הנפש אשר תעשה ביד רמה -- נכרתה הנפש ההוא *quicumque volens atque studio legem transgressus fuerit* -- *excinditor de numero suorum*, hanc ita vertit Chaldaeus interpres אנש ריעבר כרוש גלי *quicumque capite aperto peccauerit etc.* Caeterae quidem versiones ad superbiam respiciunt, LXX. interpretes dicta verba per εν χερα υπεργαυνας explicant, vulgatus magis latine: *per superbiam*, habet. Ad impudentiam tamen quominus ea referri debeant, non video. Haec ergo de capite operto pudoris loco posito dicta sunt aequae, atque apertione capitis, impudentiae signo.

§. XV

Ingratis in genere fere omnibus Capitis Opertus inferuit affectibus, ideoque haud raro a scriptoribus profae atque inprimis poetis, vel ipsorum adeo affectuum loco ponitur, vel tanquam signum eorundem adiicitur. Grauis esse Caput Opertum tristitiae documento, superbus ille atque dulci ebrius fortuna, regis Persarum administer, Haman, suodocet exemplo. Quem scilicet, genti Ebraeae quas struxerat insidias machinasque, in se, autorem quem videret redundantes, et Mardochaeum adeo, nomen quam maxime inuisum, hominem imo, patibulo e sua sententia mox affigendum, summis prosequi honoribus, regiisque omnino vestibus ornatum, per totam urbem deducere cogereur, domum postquam reuerterat, caput legimus inuoluisse velaminibus. Tam arcto plerumque coniuncti sunt affectus vinculo, ut vel in una eademque causa haud raro plures locum habeant, una eademque actione plures indicentur, nec inde, quis inprimis dominetur, sine magna opera erui possit. Quod sicut in aliis accidit, ita praecipue in Hamanem, caput velis obdu-

E

obducentem, quadrat. Varios opertum ipsius caput indicat affectus. Non ultimus uidetur esse pudor, e facto, insatiabili gloriae cupidini, aduerso, ortus, quem quidem capite operto testatos esse veteres, ex hactenus dictis perspicuum est. Quid de metu dicam imminentis infortunii? quod tanta tamque inopinata omnium rerum conuersio portendebat, amici, quorum consiliis utebatur impius ille, certum fore, dicebant. Capitis ergo opertura quem praeter alios affectum secundarium significet scriptor facer, studiosius non quaero, ipse quum nihil definiat, his usus verbis, Esther. VI, 12. *שמן נרחף אל-ביתו אבל וחפוי ראש* *tristis abiit Haman domum, et caput operuit.* Vehementem tamen tristitiae gradum, desperationi fere proximum, hic adfuisse quis negabit? Aperuerunt contraria ex parte veteres capita, remoueruntque ab illis velamina, tristitia non amplius affecti. Hinc factum esse puto, ut poetis inprimis *a capite vestes demere* idem sit atque, *mittere tristitiam*, imo *gaudere*. Testis sit Vlysses, ab Alcino, Phaeacum rege, benigne exceptus, conuiuioque, quod principes populi ducesque parauerant, liberaliter tractatus, ob dulcissimum tamen amabilis Demodoci cantum, praeter pudorem maximo afflictus moerore. Ad actionem attendamus, qua hunc prodit affectum Ithacus, ad modum, quo ipsum poeta describit. Eleganter Homerus Odyss. VIII. v. 83.

— — — *αυταρ Οδυσσευς*

*Πορφυρεον μεγα Φαρος ελων χειρι σιβαρησι,
Κακηθαλης εγυσσε, καλυψε δε καλα προσωπα.*

— — — — *At Vlysses*

*Purpuream ingentem vestem prebensam manibus robustis
In caput traxit, obiecitque pulchram faciem.*

Mox vero, cum primum enim dulcissimus illic cantor canere desinit, moeror quoque ab animo Vlyssis recedit, omniaque ipsi videntur esse iucunda, pergit carminis autor:

Ητοι

ἦτοι οτε ληξεν αειδων θεος αιδος,
 Δακρυ, σμορξαμενος, κεφαλῆς απο Φαρος ελεσκε,
 και δεπας αμφικυπελλον ελων, σπασαδε θεοισιν.
At quando desit canere diuinus cantor
Lachrymis absterfis, a capite vestem demsit,
Et poculo rotundo sumto libauit diis.

En capitis apertionem, gaudii indicem, affectuumque loco
 a poetis eleganter positam!

§. XVI

Metus silentio praetereundus non est, quem subindicatu- Caput oper-
tum metum
indicat.
 ri scriptores, timentis caput quibusdam obnupferunt
 tegumentis. Sic apud Homerum Helena, iram Veneris timens,
 tacite iuisse fingitur, peplo candido splendido cooper-
 ta, Iliad. III. 418.

— εδδασεν δ' ελενη διος εκυεγαυια
 βη δε κατασχομενη εανφ αργητι φαεινω
 σιγη.

Quibus e verbis omnino, in timoris affectu a veteribus ca-
 put opertum fuisse, apparet. Insigne vero capitis velati, ipsius
 metus loco positi, exemplum praebet Plautus in Mollertaria
 Act. II. Scen. II. 90. ubi Tranio seruus Theuroidem fenem
 admonet, ut sibi caueat a domo scelestâ, monstra continente,
 iustoque percussus terrore, in locum se conferat tutiorem. Ita
 vero rem enunciat Comicus:

caue respexis, fuge, atque operi caput.

Quae si cum iis conferimus, quae Scen. I, 77. ille idem fe
 peracturum esse iactauerat, hic de metu nos debere cogita-
 re, clarum est.

§. XVII

Memini, me supra §. XIII. dixisse, populos Orientis im- Caput aper-
tum timorem
remouet.
 pudentiam hominis capitis apertione declarare soli-
 tos fuisse. Eadem illi ratione animum, nihil, vel minuscu-
 la timentem, delineasse visi sunt. *ludicum nimirum V. belli*

tempore, quod Iabinus, rex ille Cananitarum, cum Iudaeis gerebat, tanta fuisse in regione Iudaica dicitur calamitas, ut sapientes amplius sedere atque ius exercere haud potuerint, imo tantus, ubique omnes inuasisse hostium metus, ut nemo nisi per colles devios viasque tortuosissimas incedere fuerit ausus. Quae quum mente repetit *Debora*, summis extollit laudibus Iouam, quod ipsius virtute factum sit, ut omnes tandem belli calamitates in Israelitarum terris cessarent. Delineaturus ergo hanc feliciorum temporum restaurationem, Ionathan, ad comma statim I. rediisse, dicit, sapientes ad synagogas ad sedendum, *capite aperto*, כְּרִישׁ גְּלוֹי quae quidem verba de omni metus absentia explicanda esse, contexta flagitat orationis series. Aliud dabo eiusdem rei exemplum. Iudaei quando Exod. XIV, 8. בִּיר רַמָּה ex Aegypto exiisse dicuntur, quod de praepotente dei auxilio, cui non potuerunt Aegyptii resistere, explicari solet, Onkelos adhibet suum כְּרִישׁ גְּלוֹי et ad animum Iudaeorum fortem, magnaue sperantem, nec non laudabilem, in promissionibus diuinis collocatam fiduciam, respicit, metum ergo, si non ab omnibus, a plurimis tamen, si non omnem, maximam tamen partem, missum fuisse indicat. Fallor, an huc, semotis poetarum locis, trahi quoque potest, quod Tacitus *Annal.* III. 41. Sacrouirum refert, ostentandae, ut ferebat, virtutis causa, *capite aperto*, pugnam pro Romanis ciuissse. Quam quoque virtutem, imo ferociam prae se tulisse fertur Satibarzanes, Curtio monente, VII, 4. 33. qui demta galea, unicuique, viritum dimicare volenti, certamen offerens, nudum se caput in certamine esse habiturum, affirmabat. Cui quoque morem gerebat Alexandri dux, Erigyius, demtaque, ut ne deterior virtute, periculique metuentior videretur, ostenderet potius, quales amicos haberet atque milites Macedonum rex, itidem galea, capite ergo denudato, rela in hostem dirigebat. Sufficiant haec de capite aperto, virtutis indice, atque velato, metus loco posito.

§. XVIII

Differt quodammodo ab affectibus, quorum loco hactenus Caput opertum a scriptoribus positum fuisse dixi, luctus, qui tristitia est, de morte alterius, necessitudine quadam nobiscum coniuncti, siue, quod idem est, *) aegritudo ex acerbo hominis, qui carus nobis est, interitu. Huius etiam loco an Caput Opertum positum fuerit, inuestigasse iuuabit, paucaque de luctus indiciis annotasse. Me ergo hic omnem luctus materiam pertractaturum esse caue ne credas. Velim potius, si plura de luctu veterum legere e re tua est, Kirchmannum *de Funeribus Romanorum* et Geierum *de luctu Ebraeorum* conferas, qui tibi quin satisfacturi sint, extra dubitationis aleam positum est. Vnicum hoc, idque duobus exemplis demonstrare conabor, veteres interitum suorum capite operto deplorare consueuisse, indeque scriptores prosae atque ligati sermonis occasionem arripuisse, dicendi, capita eos velaminibus obnupisse. Elegans vel heri, Aeneida legenti, in fine carminis mihi praebuit huius rei exemplum germana Turni soror infelicitis. Victo illa vulneratoque fratri Iunonis suafu succurrit, et vel ipsa, vel per alios in Aeneam contorquet tela. Iam vero omnia mox fore conclamata cognoscit. Diras enim adeo pestes, quae Iovis ad obsequium irati praesto erant, quarumque ope horrendam semper caedem moliri solitus erat, ad auxilia Aeneae ferenda, opprimendumque penitus Turnum, missas esse audit. Plane ergo de salute illius desperat, nihil superesse autumat, quo ipsum seruet, relinquendas esse acies iudicat, contra deos, tamque horrenda monstra ab istis missa, non esse pugnandum, clamat moestissima foror. Acerbum imo fratris interitum quum reuoluit mente, et superstitie tantum fratre vitam sibi iucundam, mortuo eo grauissimam fore, secum cogitat, non potest, quin summo afficiatur luctu. Sic vero luctum Iuturnae Maro eleganter canit, pictoresque, qui non nisi signis quibusdam externis affectus delineare possunt, egregie imitatur.

Caput oper-
tum luctus
loco positus.

— pos-

*) Cicero, *Tuscul. Quaest. III. n. 18.*

— — — *possem tantos finire dolores*
Nunc certe, et misero fratri comes ire per umbras
Immortalis ego? ac quicquam mihi dulce meorum
Te sine frater erit? — — —
Tantum effata, caput glauco contextit amictu
Multa gemens.

E facris literis praeter psalmum LXVIII, 8. aliosque haud immerito huc pertinere iudicatur 2 Sam. XVIII, 4. ubi Dauides de morte filii degeneris, Absolomi, vehementer doluisse fertur, opertoque incessisse capite. Partem modo capitis, faciem, hic commemorari, aegre ne feramus. Ipsum in genere caput tectum fuisse legitur XV, 30. *הָפּוּ אִישׁ רֵאשׁוֹ*. Sunt quidem dubia quaedam, a prohibitione nimirum Dei, sacerdotibus facta, ne caput aperiant, neque tamen lugeant; a Iuliani imperatoris moribus, ante exuias Constantii demortui nudo incedentis capite, imo a populo Romano, post mortem Tiberii, capite tecto per totam orbem prae gaudio discurrente, desumpta, quae contra capitis opertum, luctus indicem, mouentur, ut saltem caput opertum luctus loco ponendi ratio in ritu lugendi inesse non videatur, attamen tam vilis sunt omnia ponderis, ut eorum refutatione superfedere possim.

§. XVIII

Capitis demissio, et elatio.

Tandem quaedam de capitis demissione, elatione motione dicturum me, promisi. Supinum nimirum caput arrogantiae nota est, vel Quinctiliano monente. His qui superbunt, proprium esse videtur capita extollere, et, ut Ovidius canit, in sua retorquere terga. Animus enim eorum sicut pectore alta fouet, ita fieri quoque non potest, quin ipsum caput altiozem affectet locum. Demissio vero capitis varios indicat affectus ingratos. Mitto iam quamplurima poetarum loca. Elegancia quippe poetis frequentissima est. Apud Curtium memini me VIII, 2. 31. capitis demissionem metus loco positam inuenisse. Plerisque tamen haec maximam partem nota esse puto. Forsan quoque alio tempore hac de materia erit dicendi locus. Quaedam hic de Capite in genere dixisse sufficiat.

MEMBRI PRIMI FINIS.

Inches
Centimetres

B.I.G.

Farbkarte #13

B. m. T.

(2)

DE
ELEGANTIA
ORATIONIS POETICAE

IN
LIBRIS HUMANIS
VULGARI LOCO POSITIS

COMMENTATIO SECUNDA

QUAM
PRAESIDE

FRIDERICO GOTTLIEB
SCHLUGIO

LL. AA. M
DECEMBR. MDCCCLXVI
AUDITORIUM MAIORI

DEFENDET
FRIDERICUS PEZOLDVS
GVBENA-LVSATVS
LITERARVM ET S. THEOLOGIAE CVLTOR

VITEBERGAE
IN ACADEMIA S. THEOLOGIAE

